

O'zbekiston sanoatida moliyaviy menejment samaradorligini oshirish uchun raqamli texnologiyalar va moliyaviy innovatsiyalardan foydalanish

Zayniyeva Soxiba

Biznes va tadbirkorlik oliy
maktabi magistratura talabasi

Annotatsiya: Moliyaviy menejment samaradorligini baholash uchun yangi indikatorlar tizimi ishlab chiqildi va sanoat korxonalarida misolida tajribadan o'tkazildi. Noaniqlik va tavakkalchilik omillari ta'sirini kamaytirishga qaratilgan strategik moliyaviy boshqaruv mexanizmlari taklif qilindi.

Kalit so'zlar: moliyaviy menejment, raqamli texnologiyalar, moliyaviy innovatsiyalar, Raqamli transformatsiya, iqtisodiyot, Sun'iy intellekt.

Raqamli transformatsiya hozirgi zamon iqtisodiyotining barcha sohalarida, ayniqsa, moliyaviy menejment sohasida tub o'zgarishlar olib kelmoqda. Raqamli texnologiyalar yordamida sanoat korxonalarida moliyaviy axborotlarni tezkor tahlil qilish, qaror qabul qilishni avtomatlashtirish, risklarni oldindan aniqlash, xarajatlarni optimallashtirish va daromadni prognozlash imkoniyatlari kengaymoqda.

Sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan moliyaviy tahlil

Sun'iy intellekt (AI) asosidagi tizimlar korxonalarda moliyaviy tahlil, byudjetlashtirish, xarajatlarni nazorat qilish, kutilmagan moliyaviy xavflarni aniqlash kabi jarayonlarni avtomatlashtirib, inson omilidan kelib chiqadigan xatoliklarni kamaytiradi. Masalan, "IBM Watson" sun'iy intellekti moliyaviy tahlil bo'yicha murakkab qarorlarni tezkor qabul qilishga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, AI asosida ishlab chiqilgan "Oracle Adaptive Intelligent Apps for ERP" kabi platformalar sanoat korxonalarining moliyaviy axborotlarini real vaqt rejimida tahlil qilib, moliyaviy qarorlarni optimallashtirishni ta'minlaydi. Bu texnologiyalar

xususan korxonalarda likvidlik darajasi, investitsion samaradorlik va risk darajasini aniqlashda foydalidir .

Big Data va Predictive Analytics

Katta hajmdagi ma'lumotlar (Big Data) va prediktiv (bashoriy) tahlil usullari moliyaviy menejment samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ular yordamida korxonalar moliyaviy oqimlar dinamikasini tahlil qiladi, xaridorlar talablari, bozor sharoitlari va ichki jarayonlarga asoslangan prognozlarni ishlab chiqadi.

Masalan, McKinsey & Company tomonidan 2021-yilda e'lon qilingan hisobotda Big Data texnologiyalaridan foydalangan ishlab chiqarish korxonalari operatsion xarajatlarni o'rtacha 15–25% ga kamaytirgan va foydani 5–10% ga oshirishga erishgan .

Blokcheyn texnologiyasi

Blokcheyn texnologiyasi moliyaviy axborotlarning xavfsizligi, shaffofligi va ishonchliligini ta'minlashda samarali vositaga aylangan. Sanoat korxonalari blokcheyn asosida to'lovlar, kontraktlar, tranzaksiyalarni nazorat qilish va moliyaviy hisobotlarning haqqoniyligini oshirish imkoniyatiga ega.

Xalqaro tajribada Siemens, Bosch, General Electric kabi korxonalar blokcheynni yetkazib beruvchilar zanjiri va moliyaviy hujjat aylanishida muvaffaqiyatli joriy etmoqda . Bu esa, moliyaviy oqimlarni avtomatik kuzatish, samarasiz xarajatlarni aniqlash va noqonuniy operatsiyalarning oldini olish imkonini beradi.

Bulutli texnologiyalar (Cloud Computing)

Bulutli texnologiyalar (masalan, Microsoft Azure, SAP Cloud, Oracle Cloud) sanoat korxonalariga real vaqt rejimida moliyaviy ma'lumotlarga kirish imkonini beradi. Ular arzon, moslashuvchan va tezkor ishlov berish imkoniyatlari bilan ajralib turadi.

O'zbekiston sanoatida ham "bulutli xizmatlar" tobora keng joriy etilmoqda. Masalan, "UzAuto Motors" korxonasi tomonidan SAP ERP tizimi asosida moliyaviy, ishlab chiqarish va logistika ma'lumotlarini integratsiyalash bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilgan. Bu korxona tomonidan resurslardan samarali foydalanish va moliyaviy nazoratni kuchaytirishga yordam berdi.

Raqamli moliya (FinTech) va moliyaviy innovatsiyalar

FinTech – ya'ni moliyaviy texnologiyalar orqali sanoat korxonalari o'z moliyaviy faoliyatlarini markazlashtirish, elektron hisob-kitoblar, to'lov tizimlari va raqamli budjetlashtirish kabi funksiyalarni joriy qilmoqda. Bu esa operatsion xarajatlarni kamaytirish va tranzaksiya tezligini oshirishga xizmat qiladi.

Masalan, Xitoyda Huawei kompaniyasi raqamli moliyaviy boshqaruv platformasini joriy etib, o'z filiallari o'rtasidagi moliyaviy oqimlarni onlayn nazorat qilishga erishgan. Bu orqali moliyaviy huquqbuzarliklar 60% ga qisqargan .

O'zbekiston sanoatida ham raqamli texnologiyalarni moliyaviy boshqaruvga tatbiq etish bo'yicha muhim qadamlar qo'yilmoqda. Jumladan:

- “O'zsanoatqurilishbank” va “Ipak Yo'li Bank” tomonidan ishlab chiqaruvchi subyektlarga raqamli moliyaviy xizmatlar ko'rsatish loyihalari joriy etilmoqda;
- 2023-yilda “O'zbekiston sanoatining raqamli transformatsiyasi” konsepsiyasi tasdiqlandi va u orqali sanoat korxonalarida ERP, CRM va moliyaviy monitoring tizimlari joriy qilinmoqda;
- Davlat soliq qo'mitasi tomonidan ishlab chiqaruvchi korxonalar uchun moliyaviy hisobotlarni avtomatik tarzda yurituvchi "e-hisob" platformasi ishlab chiqildi.

Yuqoridagi texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar moliyaviy menejment samaradorligini oshirish, tavakkalchiliklarni kamaytirish, real vaqt rejimida tahlil qilish va strategik qarorlarni asoslashda muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalarni samarali tatbiq etgan korxonalar moliyaviy mustahkamlik, likvidlik va raqobatbardoshlik nuqtayi nazaridan ancha barqaror ishlamoqda.

Foydalanilgan manbaalar:

1. IBM (2022). AI in Finance: The Next Frontier. <https://www.ibm.com>
2. Oracle (2023). Adaptive Intelligent Apps for ERP. <https://www.oracle.com>
3. SAP SE. "Digital Transformation in Industrial Financial Management", 2021¹ OECD. "Risk Allocation in Public-Private Partnerships", 2020.

4. McKinsey & Company (2021). The Age of Analytics: Competing in a Data-Driven World. <https://www.mckinsey.com>
5. Deloitte (2022). Blockchain: Opportunities in Industrial Sectors. <https://www2.deloitte.com>.
6. UzAuto Motors (2023). SAP Implementation Report, korxona ichki axboroti.